

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גריין

170

פרשת משפטים

נתיבות משפט

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמֹר לְפָנֶיךָ (כא, א). בשמות רבה (ל, ג) דרשו בזה מה שהכריזה ואמרה התורה (משלי ח, כ) "באורח צדקה אהלך בתוך נתיבות משפט", כי לפני הדברות נאמר (שמות יח, כב) "ושפטו את העם בכל עת", וכן נאמר במרה (שמות טו, כה) "שם שם לו חוק ומשפט", ואחר הדברות נאמר 'ואלה המשפטים', והדברות באמצע, שאמרה התורה, באיזה נתיב אני מהלכת, אהלך בדרכן של עושי צדקה, בתוך נתיבות משפט, שהתורה באמצע ודינים מלפניה ודינים מאחריה, משל למטרונה (-שרה חשוכה) שהיתה מהלכת, חיל משמר מכאן ומכאן והיא באמצע.

באורייתא אברי עלמא

כי בכדי לילך לבטח בדרך התורה צריך אדם לשתף אף ממידת הדין, ובזה תבוא התורה לתכליתה האמיתית, שהיא לגלות בעולם את מידת הרחמים של הבורא ב"ה. כי הנה באורייתא אברי עלמא ובה ועל ידה נתייסד העולם כמובא בתנחומא (בראשית א), שהיה הקב"ה מביט בה ובורא את העולם כמובא בתנא דבי אליהו רבה (פל"א), והיא שהעידה ואמרה על עצמה "בראשית ברא אלהים" שאין 'ראשית' אלא תורה שנאמר (משלי ח, כב) "ה' קנני ראשית דרכו", כמובא בבראשית רבה (א, א). ו'ברא אלהים' משמעותו שנברא העולם במידת הדין כמו שכתב רש"י (שם בריש בראשית), וכפי שעלה במחשבתו יתברך תחילה לברוא העולם במידת הדין, אלא שמפני שראה הקב"ה שאין העולם מתקיים בכך, הקדים מידת הרחמים ושתפה למדת הדין, כמו שכתוב (בראשית ב, ד) "כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים", כמובא בבראשית רבה (יב, טו), והיא היא מהות התורה שבה ועל ידה נבראו מעשי שמים וארץ כאמור.

שיתף מידת הרחמים

ובמדרש ילמדנו (בבתי מדרשות ח"א, פ' בראשית א) דרשו בזה מה שאמר דוד בתהלים (ק"ט, צא) "למשפטיו עמדו היום כי הכל עבדיך", שבמשפט בראת כל מעשי שמים וארץ, ואף המטר לא ירד עד שמזגו הקב"ה במדת הרחמים, שנאמר (בראשית ב, ה) "כי לא המטר ה' אלהים על הארץ", ואף אדה"ר לא עמד עד שמזגו במדת הרחמים שנאמר (בראשית ב, ז) "ויצר ה' אלהים את האדם". וביאר השל"ה (פ' משפטים, ת"א ג) שיש שני מיני דין, יש דין שהוא מדת הדין גמור, ויש דינים שהם משותפים במדת הרחמים, וכיצירתו של אדם כך תורת משפטו, שלפעמים נדון במדת הדין הגמור בבית דין של מטה, כגון ארבע מיתות בית דין, ויש שמשותף דינו עם משפט שמים מצד הדין, כענין שנאמר בשור מועד שהרג אדם (כא, כט) "וגם בעליו יומת" ופירש רש"י שהוא מיתה בידי שמים, ויש שמשותף דינו ברחמים, כענין הנאמר בו בשור מועד שהרג אדם (כא, ל) "אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו ככל אשר יושת עליו" (שם שם, ל), שאז נפטר מהמיתה.

אמנם בכלל הדינים שבין אדם לחבירו מצינו שראויה היא השיתוף במידת הרחמים, שהרי מצוה בדיינים להתחיל בפשרה ולא לירד לעומק הדין, כמו שדרש רבי יהושע בן קרחה במסכת סנהדרין (דף ו ע"ב) ממה שכתוב (בזכריה ח, טז) "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם", וביאר השל"ה (שם) שהכל הוא כדרך שהקב"ה דן את העולם, שלפעמים מדקדק כחוט השערה, כמו שדרש רב אבא במסכת יבמות (בדף קא ע"ב) מה שכתוב (תהלים ג, ג) "וסביביו נשערה

מאד", ולפעמים משתף הקב"ה רחמים בדין, כי לולי זה לא היה העולם מתקיים, וכן ראוי להיות בבית דין של מטה הנקראים 'אלהים'.

בראשית ברא אלהים

ולכך פתחה התורה 'בראשית ברא אלהים', כפי ראשית המחשבה שעלתה לפניו יתברך, ורק לאחר מכן אמרה תורה 'כיום עשות ה' אלהים שמים וארץ', שהוא שיתוף מידת הרחמים כאמור, כי חפץ הקב"ה שיבואו הנבראים לבטל לענין הנוזיקין שבמידת הדין מכל וכל, שלא תשמש מידת הדין אלא ליראה מלפניו יתברך בדבקות אמת, ולא תהיה בה אחיזה להביא לכדי שום נזק שבעולם חלילה. וזהו מתוך שידבקו הנבראים בדרך המחשבה שהוא ה'ראשית', ובזה תתקיים ראשית מחשבתו יתברך שיהיה העולם כענין 'ברא אלהים' במידת הדין כאמור.

גם בלא דעת נפש לא טוב

וכמובא בספר הליקוטין לאריז"ל (בפ' בראשית א) שמה ששיתף הקב"ה את מידת הרחמים, הוא שירד אור זעיר מלמעלה להאציל במקום הבריאה שלא תחרב במידת הדין, והיא אור החכמה הנקראת 'ראשית חכמה' שהיא בסוד האות י', אלא שהיתה חופפת עליה הקליפה בסוד קו ירוק דאסחר עלמא, שהיא הקליפה הקודמת לפרי, ולכך נצרכים אנו לברר בכל עת מצוא את כל ניצוצות הקדושה המלוכשים בכל דבר ודבר שבעולם, שבוה מסירים אנו לקליפה ונוטלים לפרי הוא ראשית החכמה שבה נברא העולם והולכת הקדושה ומתבררת יותר ויותר.

ויש שיהיה בירוורו מתוך עכירות השמרים, שזהו מתוך שעוסק בתורה בעת האכילה שלא תהיה כזבחי מתים, שבוה משתף את מידת הרחמים וממתק למידת הדין. אבל יש שיברר האדם לכל הביורורים בסוד עולם המחשבה, שהיא העליה האמיתית, וכמו שאמר הכתוב (במשלי יט, ב) "גם בלא דעת נפש לא טוב", ובזה מובטח הוא שלא ישוב אותו הניצוץ שביור מהרע לקלקולו חלילה.

ויחזו את האלהים

ומשמעות הדבר, שכל עסק התורה והמצוות הם בכדי לברר ולגלות לעין כל את מלכות ה' בעולם, שהוא גילוי אור החכמה הנקראת י', שהיא מידת המלכות כמובא שם בספר הליקוטין לאריז"ל, אלא שכבר קדמה הקליפה לפרי, והיא מתגברת בעדינו מליגש אל הפרי, וצריכים אנו לעזר וסיוע בדבר, והולך הדבר ומתמשך זמן זמנים טובא ועבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו.

אמנם בוודאי לא שביק קוב"ה מלידת לנו סוד ודרך לזרז המלאכה, וכבר רמז לנו הדבר בתחילת התורה ופתח ואמר 'בראשית ברא אלהים', וכן מיד לאחר עשרת הדברות נזדרז ואמר למשה 'ואלה המשפטים אשר תשים לפנים', לרמז להם שבכח התורה אין להם להתירא כלל מפני הנהגת המשפטים והדינים שבעולם, כי גדול כוחה ורב לבטל את אחיות הנזקים שבענין הדין מכל וכל ולא תשמש מידת הדין אלא ליראה מלפניו יתברך בדבקות אמת, כהצדיקים היושבים בגן עדן ונהנין מזין השכינה, וכענין שנאמר לאחר מתן תורה "ויחזו את האלהים" (כד, יא).

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

פבל נסים בן מרינה, משה מנחם מבורך בן אורלי, לבנה חנה בת קרול אסתר, נועה אורלי בת לבנה חנה, ינאי אהרון בן לבנה חנה, גליה גלית בת חיה צביה ולהצלחת בניהם זהר חיים, הודיאל נועה וצביה, יהושע צבי מיכל בן נעמי, בריינא שולמית בת לאה דבורה וילדיהם משה אליעזר, יאיר גבריאל, אריאלה, שלום חיים, מרים ביילא. אליעד בן אילנה ונטלי בת פנינה לברכה והצלחה ופרי בטן. להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.5995991

לעילוי נשמת

יהודית ביילא ב"ר שלמה יהודה וריקל ב"ר עזרא, איסוג בן מריה וניסים, ראו דור דרוור בן רונית, ר' יצחק אייזיק בן אברהם זלמן, דינה שפרה בת משה אליעזר, ר' בנימין עזריאל בן שלום חיים, מרים ביילא בת אברהם אבא. ויקטוריה בת נעימה.

והדרך לבוא לזה הוא מתוך הדבקות בראשית ובדרך המחשבה, שבזה מתבררת הקדושה בדרך עליה אמיתית, ונכנעת הקליפה מכל וכל. והוא שיקיים האדם 'חשב מה', שידבק מחשבתו תמיד בקב"ה וברצונו

בכל דבר ודבר שבבריאה, ויחפש תמיד כיצד להביא הדבר לשלימות רצונו יתברך שרצה בזה. וכמו שאמר אליהו בזהר משפטים (בדף קיט ע"א) שזהו שאמרו בבראשית רבה (א, ד) שישאל עלו במחשבה תחילה לכל הבריאה כולה, שהוא בסוד 'חשב מ"ה', שהוא שם הוי"ה (י"ד ה"א וא"ו ה"א) העולה כמנין מ"ה, וכאשר דבק בו האדם הרי שמתייחדים על ידו כל ד' אותיות הוי"ה, ונעשה בסוד ד' פרשיות התפילין, ונכנעים ממילא כל ד' אבות הנזיקין שהם שור ובור אש ואדם, שכנגד ד' חיות הקודש שור נשר אריה אדם, כמובא שם בזהר משפטים בדברי הרע"א מהימנא (בדף קיח ע"א).

בב"א ושער

וזהו השער לבוא לכל מעלה שבקדושה לבטח, וכפי ש'בראשית ברא אלהים' עולה בראשית תיבות 'בבא', ורמזים בזה ג' הבבות שנסדרו בהם

מסכתות דינין הנזיקין, והם 'בבא קמא' ו'בבא מציעא' ו'בבא בתרא' כמובא בתיקונא עשיראה שבסוף התיקונ"ז (בדף קמז ע"א). ומשמעות הדבר, שכאשר חוגר אדם מתניו תמיד לדבוק בדרך המחשבה בדבקות ה' ב"ה, ובכל אשר יעשה נותן הוא את דעתו על תכלית ומטרת הדבר - כיצד לגלות בו ועל ידו את מלכות ה' בעולם, הרי שנכלל זה האדם בעולם המחשבה והראשית ומתבטלים מלפניו כל המזיקים והדינים שבעולם.

בני עליה

ואין הדבר תלוי אלא מתוך שידבוק באמונת חכמים בצדיקים מופלגי מעלה שהם בסוד בני עליה העומדים בסוד המחשבה, וכמו שכתב השל"ה (כפ' בראשית, ת"א ט) שבוודאי לא נתבטלה ראשית מחשבתו יתברך שרצה להעמיד העולם במידת הדין, ומתקיים הדבר עם חסידיו ואוהביו שמתקיים בהם 'וסביבו נשערה מאד', שמדקדק עימהם הקב"ה כחוט השערה כאמור, והם הולכים ומגלים לישראל סוד מה שעלו במחשבה תחילה, עד שתבטל מהם כל אחיזה של דין שמצד הבריאה וענין הנזיקין, ויקויים בהם מה שכתוב (בדברים כח, י) "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

"הטו אזנכם ולכו אלי" (ישעיה נה, ג)

משיעור יום ה' בא תשע"א

א

החסד היא ההתבוננות בדיבור השי"ת שאמר 'אנכי ה' אלהיך', כי דיברה זו היא כנגד ספירת החסד כמובא בזהר חדש כי תשא (בדף נד ע"ב) 'אנכי ה' אלהיך ברזא דחסד דאברהם אחיד בה', והוא דרך הביטול וההכנעה שבמחשבה, כי משמעות 'אנכי' היא 'אנכי מי שאנכי', שמתוך שיבטל תחילה את מחשבתו מי הוא השי"ת וידע ש'אנכי' הוא 'מי שאנכי', בזה תהיה קרבתו של האדם אל האמת מתוך שיוכל לחשוב מאמיתת מציאותו יתברך, שנמצא הוא בסמוך אליו ומבלי לחשוב מי הוא השי"ת.

וזהו (ישעיה טז, ה) "והוכן בחסד כסא וישב עליו באמת", כי דיברת 'אנכי ה' היא כנגד ספירת החסד, ו'אנכי' עולה כמנין 'כסא' כמובא בתיקונ"ז (בתיקון כב, בדף סד ע"א) וזה 'והוכן בחסד כסא', כי רק כאשר מבטל האדם כל מחשבה שיכול הוא לדעת מי השי"ת, יוכל לחשוב מהחסד והאמת שעומד הוא לפני מלך היושב על כסא רם ונישא. וזהו חסדי דוד הנאמנים, היינו שזוכה לאמת ואמונה וקשר אמיתי עם השי"ת, וכמו שכתוב (ישעיה נה, ג) "הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשיכם, ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים".

ג

והנה במחשבה יש לאור ישר ויש לאור חוזר, 'אור ישר' הוא ענין 'אנכי ה' אלהיך' שהוא ביטול המחשבה כאמור, ו'אור חוזר' הוא מתוך הדיברה האחרונה ומצוות 'לא תחמוד', שעיקרה הוא מצד מניעת החמדה שבמחשבה, והוא בסוד ה'אור חוזר' השב וחוזר מהסוף להתחלה בכדי לאחד את עשרת המדרגות בסוד המחשבה, וכמובא בזהר חדש כי תשא (בדף נה ע"א) 'לאחדא סופא ברישא למהוי כולא חד'. וכל קיום דיברה זו תלוי הוא בדבקות רצון האדם במחשבה הטובה החופפת עליו להדריכו ולהביאו לדרך הישר להיות חושב תמיד בדרך התורה והמצווה, וזהו מתוך שידע האדם ליסוד ענין המחשבה, והוא שקול השי"ת בעשרת הדיברות אינו פוסק לעולם, וכמו שכתוב (דברים ה, יט) "קול גדול ולא יסף", ותרגומו 'ולא פסק', היינו שנמשך תמיד ואינו פסק כדרך בני אדם, כי תמיד הולך הוא בקול גדול לכל אדם כפי כוחו, כי קול שכינה אינו פוסק כמו שאמרו במסכת סנהדרין (בדף יז ע"א), אלא שהולך הוא במחשבה, וזה 'ולא יסף' היינו שלא יסף להראותו לעיני כל, אלא בגניזת המחשבה ובהחבא.

וזהו שאמרו בזהר יתרו (בדף צג ע"ב) ש'לא תחמוד' היא כנגד דרגה סתימאה עילאה שכל המחשבות תלויות בה, ומזו המדרגה הגדולה יוצאות כל החכמות והמחשבות להשיג בתורה באמונה ובדרך אמת

עיקר ותכלית הכל הוא הקשר והדבקות של האדם עם השי"ת, כמו שכתוב (ישעיה נה, ג) "ואכרתה לכם ברית עולם", ויסוד הקשר של האדם עם ה' ב"ה הוא כפי מדרגת האמונה שתהיה לאדם עד שיהיה עם השי"ת בקשר קבוע ואמיתי, ולזה צריך האדם שידבוק באמת, כי האמת היא שמשפיעה ומחיייה ומגדלת את האמונה. כי הנה ה'אמונה' היא כנגד הגבורה וכנגד הלילה, כענין שכתוב (תהלים צב, א) "ואמונתך בלילות", ו'אמת' היא מצד היום והחסד, כענין שכתוב (תהלים פה, יא) "חסד ואמת נפגשו", וכשם שהיום משפיע אל הלילה, ותקות הלילה היא אל היום, כך האמת משפיעה ומגדלת את האמונה, ותקות האמונה וחיותה היא מן האמת. וכאשר יש לאדם אמת בא לכדי אמונה וקשר לאלהותו יתברך, כמו שכתוב (תהלים נב, ג) "חסד א'ל כל היום", וכאשר מגדל האמונה על ידי האמת, יש לו אמונה וקשר אל מלכותו של ה' ב"ה, התלויה במידת המלכות ששליטתה בלילה.

כי צריך האדם להיות קשור בו יתברך הן מצד אלהותו והן מצד מלכותו, כענין שכתוב 'א'ל מלך נאמן', מפני שהאין סוף נקרא 'א'ל' המורה על מציאות אלוה שיוכלתו לבלי תכלית, ומשמעות 'מלך' הוא שמשגיח כל המציאות הכללית והפרטית (רמ"ק יצירה פ"א), והוא יתברך 'אחד' בכל צד שהוא, כנרמז בר"ת 'א'ל מלך נאמן' העולה כמנין צ"א, שהוא יחוד הוי"ה אדנו"ת, שהוא אחדות הבורא, כמו שכתוב 'ה' א' להינו' שזהו כנגד אלהותו, ו'ה' אחד' זהו כנגד מלכותו, ו'ב'אחד' יש לכוון ליחוד הוי"ה אדנו"ת, ועל ידי האמת והאמונה יהיה האדם קשור בהשי"ת הן מצד אלהותו והן מצד מלכותו.

ב

והנה בכדי שיבוא האדם לאמת ואמונה צריך תחילה שיבטל את מחשבתו מתוך הכנעה וביטול, ושתיכף ידבק אותה בצד החסד, ובזה יהיה הקשר שלו עם השי"ת הן מצד שהוא יתברך 'א'ל' לאדם, והן מצד שהוא 'מלך' לאדם, וזה שכתוב (במדבר כג, כא) "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלהיו עימו ותרועת מלך בו", היינו שכאשר יהיה דבוק במחשבה בצד החסד ולא יראה און ועמל במחשבתו, יהיה קשור בהשי"ת הן מצד האמונה באלהותו יתברך, והן מצד מלכותו, שקרובים הם אצלו, וכמו שפירש רש"י ש'תרועת' הוא מלשון חיבה ורעות.

ולבוא לאמת צריך לדבוק בחסד כמו שכתוב "ועשית עימדי חסד ואמת" וכמו שכתוב 'חסדי דוד הנאמנים', והדבקות בחסד הוא הדבקות במחשבות טובות, אמנם ראשית עבודת המחשבה במידת

את הידיעה מהשי"ת ובכל דרכי התורה והיראה, ומדרגת מחשבה זו היא כעשייה, מפני שבה ועל ידה ממשיך האדם שפעים של חכמה בכל קומתו, ועליה אמר רב אשי במסכת ברכות (בדף ו ע"א) שכל המחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו כאילו עשאה, ואמרו בזוהר יתרו (שם) ש'כאילו עשאה' הוא כענין שכתוב (במדבר טו, לט) "ועשיתם אותם".

אמנם כל השגת האדם בדרגה גדולה זו, היינו שידבק במחשבה וקול השי"ת החופף על מוחו תמיד, הוא יסייר ממנו כל רושם מחשבה שעובר בה ב'לא תחמוד'. והנה ישראל קדושים שומרים את מחשבתם מכל דבר איסור בכונה ובמזיד חלילה, אמנם מפני שלא היה האדם משגיח תמיד אחר מחשבתו לדבק עצמו בטוב הגמור, נזרע בו שורש לכל המרירות שיש לו בחייו, והיינו שמאחר שמכיר הוא בהפרשי מדרגות בין אדם לחברו, נכנס בו שמץ מחשבה לחמוד מקומו של חברו או כל דבר מחברו, והוא המרחיקו מליך אחר האמת, מפני ששואף ומחפש אחר חוץ למקומו ומדרגתו, שהרי כל השייך לו מאיתו יתברך לפניו הוא, ולכך אינו יכול לבוא לדבקות התמידית אחר המחשבה וקול השי"ת.

וגילוי קול ה' ב"ה הוא במחשבה העומדת תמיד וחופפת על מוח האדם וקוראת לאדם לשוב אל התורה והמצוה ולחשב ולהרהר בטוב השי"ת ובדרך התורה, וזוהי כל ענין המחשבה שכל מהותה היא לחקוק ולייסד באדם את מידת האמונה בו יתברך, כי לעולם שורה המחשבה על האדם ואינה פוסקת. וצריך האדם ליקח את רצונו היינו את ליבו ולהאזין למחשבה הטובה ולדבוק בה, וכנאמר 'הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשיכם ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים', ועל ידי המחשבה יבוא לכדי אמת ואמונה, כמו שכתוב 'חסדי דוד הנאמנים' וכאמור.

ד

והנה תחילה צריך לעבור דרך המחשבה הרעה והדין, ואז יוכל לבוא אל המחשבה הטובה, כי תחילה נוטלת המחשבה הרעה את חלקה, היינו שמחמת עביות הגוף מתחבר האדם יותר לצד הדין, והדרך שיעבור את המחשבה הרעה הוא בסוד מסירות נפש, וצריך האדם למסור את נפשו ולעובר, ומשמעות הדבר, שיעבור דרכה מבלי ליהנות ממנה ומבלי שיהיה לו בה חלק כלל.

והוא סוד קרבן עולה שמביא האדם על פגם המחשבה ומתלבשת זו המחשבה בקרבן עולה, וכמו שאמר רבי חייא בזוהר פקודי (בדף רלט ע"ב) ובזוהר צו (בדף כז ע"א) ש'העולה דא מחשבה רעה' הבאה ועולה בלב האדם להסיטו מדרך האמת, וצריך כל אחד להעלותה ולשורפה באש קודש הקיימת בליבו, שהיא להב המזבח, כי מחשבה רעה היא הסתרת פנים, ומתוך התלהבות הלב מבטל האדם להסתרת פנים. וזה שאמר דוד בתהלים (ל, ח) "הסתרת פניך הייתי נבהל", היינו שמתוך שיהיה נבהל מכל מחשבה רעה כמו שבא לידי מעשה יזכה לתיקון המחשבה ולבטל את ההסתרה, וכנרמזו בתיבת 'נבהל' שהיא אותיות 'נלהב', כי באש ההתלהבות לבוא אל המחשבה הטובה במסירות, הנה בזה שורף ומכלה הוא לכל מחשבה רעה כאמור.

ה

והנה אדם מוסר את נפשו על כמה וכמה מצוות, אמנם על כך שיהיה דבוק במחשבה טובה אינו מוסר את נפשו, ובאמת זהו שצריך האדם לתת לנגד עיניו, כי כל הצלחת עבודתו תלויה בדבר זה, שיציל את עצמו בענין זה. ובכדי לבוא למסירות נפש הוא מתוך שנותן כביכול לצד האחר את חלקו, ומשמעות הדבר, שמסיר את ידיו מזה העולם ובזה בא לכדי אמת. וזה שנתן יעקב שהיתה מידתו אמת, את נזיד העדשים לעשוי, ובתמורה לזה נקשר ונדבק במדרגת הבכורה והראשית שהיא דרך הדבקות שבמחשבה, ובחכמתו הגדולה כנגד הברכות נתן כביכול יעקב לעשוי לכל העולם הזה ובחר לקבל חיותו רק מהשי"ת לבדו, ולא מכל מקום בו יש אחיזה לכל טומאה.

וכאשר יצאו ישראל ממצרים בטלו לכל מה שהיו נגררים אחר זוהמת מצרים מתוך מסירות נפש, והיה זה על ידי הפסיעות שפסעו אל

האש שבהר סיני, וכנרמז בכתוב (במדבר כח, ו) "עולת תמיד העשויה בהר סיני", היינו שבאו לשלימות המחשבה בהר סיני, שהוא בכל קומת עשרת הדברות, מדברת 'אנכי ה' אלהיך' עד דברת 'לא תחמוד', שהכל הוא בסוד המחשבה, וזה מתוך שהלכו במסירות נפש והתנתקו מחבל רשעים, שהם אחיות המחשבות הרעות, ודבקו בחבל צדיקים שהם הדבקות במחשבות הטובות.

וזהו שנאמר בשיר השירים (ג, ו) "מי זאת עולה מן המדבר", ואמר רשב"י בתיקוני"ז (בתיקון כא, בדף מה ע"א) שרמוז בזה לקרבן עולה שנאמר 'היא העולה', כי בזה נתנו את חלקם לסטרא אחרא, היינו שהסירו את ידם מן העולם הזה והלכו אחר המדבר. וזה שכתוב 'הטו אזניכם ולכו אלי', שהוא כענין הכתוב (בירמיה ב, ב) "לכתך אחרי במדבר", היינו שמשכו את ידם מזה העולם, ולכך קרבן עולה הבאה על מחשבה רעה היא עולה 'כליל' לאישים, שעולה כולה לגבוה מבלי שיש בה הנאה לבעלים או לכהנים כמובא במשנה זבחים (ה, ד), ותחילה ניזון מהקרבן שורש הדין שממנו יצא אל הפועל מחשבה רעה, והם הולכים ונשרפים ומתכלים בסוד האש דנהר דינור ואש המזבח כמובא בזוהר צו (בדף כז ע"א).

ולכך היתה השראת השכינה קשורה בכך שבכל זמן תהיה האש יוקדת על המזבח, וכנאמר (ויקרא ו, ה) "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה", כי בעצם קיום האש על המזבח היו מתפחדים ומתבהלים החיצונים, וגם היצר הרע שהוא אש היה נכנע ומתבטל בפני זו האש הגדולה, כמו שכתוב (מלכים א' יח, לה) "ותיפול אש ה' ותאכל את העולה", כי אש המזבח היא אש נוראה בקדושתה לבטל לכל החיצונים, והיא אש השכינה שאמרו עליה במסכת יומא (בדף כא ע"ב) שאוכלת היא כל מיני אש, ואמר רשב"י בזוהר יתרו (בדף פט ע"ב) שהיא אש המזבח, ולכך אמירת הפסוק 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה' הוא סגולה גדולה לביטול מחשבות רעות כמובא בשל"ה (שער האותיות, לב טוב) בשם הרמ"ק ששמע מפי אליהו, ולכך בכל אופן שהוא יש מצוה ליתן אש על המזבח, כי בנתינת האש עליו נכנעים ומתבטלים כל החיצונים כאמור.

ו

ואש קודש זו יוקדת בלב כל אחד מישראל, כי הרצון ותהשוקה אחר הבורא ב"ה שוכן בלב, וכאשר מלהיב האדם ליבו אחר דבקות המחשבה הטובה בבורא ב"ה, הנה מתוך חמימות והתלהבות זו מעלה הוא עשן אל המוח, אמנם תחילה לוקח הלב הקרוב אל המחשבה הרעה את העשן הקשה היוצא ממנה, ורק לאחר מכן עולה העשן עוד ונוטל המוח להחלק הזך שבה. ועיקר דרך המסירות נפש בזה הוא שיהיה לב האדם 'לב טוב', היינו שיטה תמיד את רצונו אל המחשבה הטובה, ובזה תהיה נכללת כל עבודתו בצד החסדים שיש להם עליה, כמו שכתוב באברהם איש החסד (בראשית כב, א) "והא'להים ניסה את אברהם", היינו שניסאו והגביהו, כמו שכתוב "ואל עמים ארים ניסי", וכמובא כל זה בזוהר ויקרא (בדף יח ע"א).

ומתוך הדבקות במחשבות טובות יבוא האדם לכל העבודות שרוצה להשיג ולכל הטובות והמעלות כולם. כי הנה הם ב' לבבות כמו שכתוב (דברים ו, ה) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך", ודרשו במסכת ברכות (בדף נד ע"א) שהם ב' חדרי הלבבות שבאדם, 'לב טוב' מימין מצד יצר הטוב ו'לב רע' משמאל מצד יצר הרע, והכל הוא בסוד המחשבה, שבזה שעובר האדם ומדלג על המחשבה הרעה ומסיר את ידיו מזה העולם, הנה בזה הוא אוהב להשי"ת ביצרו הרע, ובזה שעולה ונדבק בקול השי"ת הכולל לכל עשרת הדברות ודבוק במחשבות טובות, הנה בזה הוא אוהב להשי"ת ביצרו הטוב.

וזהו ששאל רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו במסכת אבות (ב, ט) איזוהי דרך שיבור לו האדם, ומבין כולם אמר רבי אלעזר בן ערך ש'לב טוב' היא הדרך שיבור לו האדם, ואמר רבן יוחנן שדברי רבי אלעזר בן ערך בכלל דברי כולם, וכן הוא להיפך, שבדרך המחשבה רעה נעשה לב האדם רע כמובא שם, כי דברים הרבה חשובים הם במעלה מאוד בכדי שיבוא האדם אל השלימות ויצליח דרכיו, אמנם מתוך מחשבה טובה יבוא לכל הטובות והמעלות כולם.

בגלות הדעת פגום, ולכך יש פירושים הרבה ויש פירוד בין הלב למחשבה הטובה, וכל מה שנמשך האדם אחרי הפירוד וענין הריבוי ויציאה חוץ למקומו במחשבה רעה, שהוא שורש מלא תחמוד, נמשך הדבר מחטא אדם הראשון וממה שהוסיף האדם זוהמה יותר על גופו מכל חטא ועוון, אמנם בכדי שידבוק האדם באמת צריך הוא לידע שאינו צריך לחפש אחר ריבוי, אלא אחר האחד לבדו, שהיא מחשבה אחת והתבוננות אחת, והוא שיחפש אחר הקשר והאמונה שלו עם השי"ת, שהרי קודם חטא אדם הראשון היה לו רצון אחד בלבד, ורק אחר החטא נתפרד הרצון להיות רצונות הרבה, וכאשר יטה האדם את ליבו ורצונו להקשיב למחשבה הטובה, יראה שהכל הוא אחד והטוב הגמור, וגם כלל עשרת הדברות הם אחד ודבר ה' וקולו יתברך הקורא אותו אל הטוב והחסד הגמור.

ועיקר יסוד האמונה היא שידע האדם ויאמין, שבכל עת ורגע הוא מתחדש ומתנקה, וענינים אלו הם בעומק מחשבתו יתברך על נשמות ישראל, על כל אחד ואחד בפרטות, להעלותו ולחדשו בכל רגע, ואלו הדברים הם סודות עצומים שגילו לנו הקדמונים שמזמן מעשה בראשית חישב הקב"ה לתיקון כל נשמה ונשמה, ושורש כל נשמה היא בהפרדות אברהם אבינו מעבר הנהר ויציאתו מחרן והפרדותו מטרח, וכל הברירה שנעשה עימו ועם נחור והרן ורבקה ולאח ורחל, שהכל הוא משורש אחד, ובסוד זה תלוי כל בירור הנשמות וכמובא בעומק גדול בספר הקדוש שערי גן עדן (בשער אורח צדיקים) בכל סדר מעשה בראשית ובירור הנשמות, כי כולם היו בסוד הברירה, אך אברהם לבדו יצא נקי וזך מכל פגם אמונה.

ואמר רבי נחמיה במסכת סנהדרין (בדף ע"ב) שהיה עץ הדעת בסוד עץ תאנה, והוא ר"ת תרח אברהם נחור הרן, כי היו כולם נמשכים מתיקון עץ הדעת, ואברהם לבדו השיג שאין דבר מלבד רצון אחד ויחיד, שהוא הדבקות והקשר של האדם עם השי"ת, והיה אברהם מוציא מתרח הרן ונחור לכל הניצוצות הקדושים שהיו בחלקם, והם סופי תיבות 'רחמן', כי היה אברהם מגלה שהוא תכלית הכל לדבק את עצמו באמונה והרחמים של השי"ת, ובזה גילה לכל העולם את הדרך שיוכלו לעבור לכל העולם הזה בשלום, שהוא 'לב טוב'. כי דור המבול היה ליבם רע, היינו שהיו דבקים במחשבות אוון ואכזריות, ואברהם לקח את כל העולם לעבר הנהר, שהוא מקום הרחמים הגמורים וענין עולם התיקון.

ולכך בכל פעם שניגש האדם אל השי"ת צריך שיחשוב ויזכיר מהרחמים של ה', והוא כלל ענין תיקון הברית. כי בקלקול הברית נכנס אכזריות בלב, ומכך בא האדם לחשוב מחשבות לא טובות על השי"ת, אמנם תיקון הברית הוא להיות לב מלא רחמים, היינו שיחשוב טוב על השי"ת. שהרי אדם דן לזכות את חברו, ואם כן כל שכן שצריך לדון לזכות כלפי שמיא, ולהיות דבוק ברחמי השי"ת.

כי האדם לעולם לא יודע מה חושב עליו השי"ת ואינו יכול להשיג זאת בכח עצמו, ולזה צריך לדבוק בתורה ובדרך חכמים שמלמדים ומעבירים לנו המסורה איך להשתמש בכח המחשבה וכיצד יש לו לעבוד עם ליבו, ומגלים לנו החכמים שאין אנו יכולים להבין ולידע כלל ממעלת כל אחד ואחד, וגם את גילו של האדם אין האדם יכול לידע, שהרי אפשר שאדם יהיה בן כמה שנים ובאמת הוא בן מאות רבות של שנים מרוב גלגולים שנתגלגל בזה העולם, ולכך אין לאדם לראות את הדברים כפי ראות עיניו, אלא לידע שאין לו אלא לדבק את ליבו במחשבה הטובה שאינה פוסקת לעולם, אלא עומדת היא תמיד על גבו להטותו ולהביאו לכדי אמת ואמונה ולכלל הטובות והמעלות כולם, ובלבד שיטה את אזנו לקול השי"ת תמיד, וכנאמר 'הטו אזנכם ולכו אלי, שמעו ותחי נפשכם, ואכרתה לכם ברית עולם, חסדי דוד הנאמנים'.

וזה עיקר עבודת הכהן להעלות את הקרבן בסוד נקיות וצחות המחשבה, כי כהן הוא בבחינת אדם שהוא כנגד המחשבה כמובא בזוהר פקודי (בדף רמד ע"ב), והוא כח מ"ה העולה כמנין 'אדם', ומחשבה הרעה שמביא עליה קרבן הוא בבחינת 'בהמה', וצריך לבטל להמחשבה הרעה ולתקנה בשורשה, ולהעלות המחשבה ולכלול אותה במדרגת 'אדם', כמו שכתוב (תהלים לו, ז) "אדם ובהמה תושע ה'", שנכללת מדרגת בהמה במדרגת אדם, והוא בסוד קרבן עולה כמו שאמר רשב"י שם בזוהר פקודי (בדף רלח ע"ב) וכאמור.

והכהן הוא בסוד התלמיד חכם שעולה הוא במעלתו יותר ממדרגת כהן, כי על התורה נאמר (במשלי ג, טו) "יקרה היא מפנינים", ודרשו במסכת הוריות (דף יג ע"א) שגדול ת"ח ממזר מכהן גדול. כי כהן הוא לעולם בצד החסדים, ש'כהן גדול' הוא כנגד החכמה, ו'סגן' כנגד החסד שבתפארת, ו'כהן' סתם כנגד מידת הנצח, וכך גם החכמים דבוקים הם תמיד בצד החסדים והאמת, וכלליות עבודתם היא לכלול את הגבורה בחסד ובזה הם עולים ומתעלים, וכשם שעקד אברהם למידת הגבורה הנרמזת ביצחק, ועל ידי זה נתעלה כמו שכתוב 'והאלהים ניסה את אברהם' וכאמור.

ח

והנה המחשבה צריכה להיות בדבקות תדיר בהטוב והחסד והרחמים, וגם בזה אין העיקר אלא שיהיה קשור בה' ב"ה מקור הטוב והרחמים, אמנם דבר זה הוא כאמור עבודה גדולה התלויה במסירות נפש, שלא ילתן יניקה והנאה למחשבה רעה כלל, ובזה נדבק האדם עם השכינה ומגלה אלהות בכל בגילוי האמת ובאמונה, והוא ענין קרבן עולת תמיד הנקראת רגל רביעית של המרכבה, שהיא השכינה הקדושה, כמובא ברעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רמו ע"ב), מפני שתיקון המחשבה הוא נצרך תדיר ולכך נקרא 'עולת תמיד', והוא תיקון הכל וכלל התורה, ועל ידו היא השראת השכינה בבית המקדש ובישראל.

וזהו שכתוב (במדבר כח, ו) "עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח אֶשָׁה לה", ושאל רבי עקיבא את רבי אליעזר הגדול בזוהר חדש בראשית (בדף יא ע"ב) על כתוב זה, והשיבו רבי אליעזר ברמז שיהיה הוא ריח ניחוח לה', היינו שרמז לו שהוא רבי עקיבא יזכה לזה על ידי מסירות נפשו בשלימות שאין שלמות אחריו, מאחר וזכה למסירות נפש בשלימות תיקון המחשבה, ואחר שזכה בזה רבי עקיבא פתח בזה פתח לכל ישראל לתקן המחשבה במסירות נפש, שיעלה עליו הכתוב כאילו עשאה מפני שאנוס הוא ואינו יכול לקיימה אלא במחשבה, ולכך הוא כאילו עשאה ממש, וכמו שכתוב 'ועשיתם אותם'.

ט

ועולת תמיד וקריאת שמע בוקר וערב עומדים הם זה כנגד זה, שהיה קרבן תמיד מעלה לכל הברורים ומתקן לכל המוחין של הבריות שיוכלו לבוא לכדי אמת ואמונה, ולגלות אלהותו ומלכותו יתברך בכל העולמות, וכן הוא בקריאת שמע שכנגד עולת התמיד וכמובא ברעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רנו ע"ב) 'עולת תמיד דא שכינתא דסליקת לעילא בההוא דרגא דאיתמר בה ערב ובוקר בכל יום תמיד ואומרים פעמים שמע ישראל', שעיקר קריאת שמע שחרית היא להמשיך מוחין לכל היום, וכן הוא בקריאת שמע ערבית שהיא בכדי להמשיך מוחין לכל הלילה וכמובא בדברי רבנו האר"י (בשעה"כ דרושי כוונות קרי"ש ג), ועיקר ענין המוחין הם להמשיך אמת ואמונה, ביום לגלות האמת ובלילה לגלות אמונה, עד שיהיה האדם חדור כולו באמונה בהשי"ת ובטוב וברחמי השי"ת.

וזהו "שיויתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז, ח), היינו שיחשוב האדם תמיד ברחמי השי"ת שהוא כנגד עולת תמיד וכנגד אש תמיד. כי כעת שאנו

קחו חלק במפעל הקודש

יִצְחָק

עשר יבין ויבין
היה רצון ה' הניחא

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com